

DOI: <https://doi.org/10.32626/2309-9763.2024-37-16-27>

УДК: 378 (4-15)

Горбатюк Оксана Василівна,

кандидат педагогічних наук, доцент,

доцент кафедри педагогіки та менеджменту освіти,

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

Кам'янець-Подільський, Україна

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-1506-2664>

oksana-kr@ukr.net

Гордійчук Ярослав Андрійович,

аспірант першого року навчання,

кафедра педагогіки та менеджменту освіти,

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

Кам'янець-Подільський, Україна

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0008-2241-2897>

opndf24.hordiichuk@kpnu.edu.ua

СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ВИЩОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ШКОЛИ КОРОЛІВСТВА БЕЛЬГІЇ У КОНТЕКСТІ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОБЛЕМ МОДЕРНІЗАЦІЇ ОСВІТИ

Анотація. У статті обґрунтовується роль та місце університетів Королівства Бельгії в загальній системі вищої школи, типи університетів, зміст, структура та функції університетської освіти; проаналізовано причинно-наслідкові зв'язки розвитку освітніх процесів; продемонстрована різниця між освітніми явищами, що мають універсальний, особливий, одиничний характер, та особливостями багаторівневої системи підготовки фахівців. Виокремленими перспективами зазначено організацію освітнього процесу та післядипломне підвищення кваліфікації викладачів, а також визначено найважливіші тенденції розвитку системи освіти Королівства Бельгії.

Акцентується увага на тому, що в умовах реформування освітньої галузі кардинально змінюється зміст освіти: від знанневих пріоритетів до компетентнісного підходу. Не може залишатися без змін і шлях його реалізації. Зокрема, вивчення досвіду університетів Королівства Бельгії дозволяє виокремити ефективні підходи до модернізації освітнього процесу, впровадження інноваційних методик викладання та формування ключових компетентностей у студентів.

Врахування міжнародних тенденцій розвитку університетської освіти дозволяє підвищити якість підготовки фахівців, зробити освітні програми більш конкурентоспроможними та відповідними до вимог сучасного ринку праці. Зазначені позиції аналізуються через вивчення особливостей сучасної

університетської освіти Королівства Бельгії, де університети мають багатовікову історію та досвід, що є особливо актуальним у контексті сучасних освітніх реформ. У статті також розглядаються механізми управління університетами, підходи до забезпечення академічної мобільності студентів та викладачів, а також моделі фінансування закладів вищої освіти. Це дає змогу оцінити ефективність бельгійської системи освіти та визначити можливі шляхи адаптації її елементів у національну освітню систему.

Ключові слова: розвиток освітніх процесів; реформування освітньої галузі; система вищої освіти Королівства Бельгії.

1. ВСТУП/INTRODUCTION

Постановка проблеми. Динамічний розвиток країн і народів сучасного світу, що швидко змінюється, визначає сферу інтересів у галузі вивчення міжнародного досвіду. Вектор глобалізаційних процесів дедалі більше спрямований на аналіз та облік основних координат освіти як локомотива процесів розвитку країни. Сучасне суспільство потребує якісно підготовлених професіоналів системи освіти із залученням найкращих фахівців для здійснення викладацької діяльності.

Професійна підготовка фахівців у різні історичні періоди була й залишається важливим завданням суспільства та держави. У період глобалізації, інтеграції, посилення взаємозалежності держав у світі розвиток і вдосконалення національної вищої освіти перебуває в безпосередній залежності від своєчасного використання найкращого педагогічного досвіду та прогресивних освітніх досягнень інших країн. У цьому контексті вивчення особливостей сучасної університетської освіти в країнах Західної Європи, де університети мають багатовікову історію та досвід, є особливо актуальним. Об'єктом дослідження ми обрали сучасну університетську освіту Бельгії. На матеріалі новітніх закордонних джерел проаналізовано останні зміни, які стосуються академічних ступенів, термінів навчання, додатку до диплома та забезпечення якості освіти. Матеріали статті обговорювалися з провідними викладачами закладів вищої освіти, працівниками міністерств освіти зарубіжних країн. Університет сьогодні є одним із найстаріших соціальних інститутів, що мають тривалу історію становлення, традиції, можливість впливу на розвиток усіх сторін суспільства. На противагу централізації (Франція, Ізраїль) в Бельгії та США склалися стійкі традиції децентралізації університетської освіти з тим чи іншим ступенем уніфікації. Загальною тенденцією у розвинутих країнах є державне регулювання та управління процесами університетської педагогічної освіти. Зарубіжні університети є великими освітньо-науково-виробничими комплексами, в яких навчається велика кількість студентів. Вони об'єднують навчальні та науково-дослідні інститути, коледжі, факультети, кафедри (відділення, департаменти), галузеві центри, проблемні лабораторії, конструкторські та технологічні бюро, школи-лабораторії. Зарубіжний університет, як правило, включає також наукові школи, колективи вчених-дослідників та

педагогів, які представляють інтелектуальну еліту суспільства. Зарубіжні університети, на думку фахівців у галузі вищої освіти (Д. Бок, Д. Крикшанк, Д. Коррігон, Б. Сміт, Д. Сканнел), загалом зберегли традиційні для них функції: проведення «наукових досліджень», «здійснення навчання студентів» та «обслуговування товариства». Під «дослідженнями» ми розуміємо усю «викладацьку, наукову, філософську, творчу, критичну діяльність коледжів та університетів». Функція «обслуговування суспільства» полягає в тому, що сучасні університети мають «задовольняти потреби у популяризації освіти серед населення». «Навчання» розуміється як загальнонаукова освіта студентів та підготовка їх до професійної діяльності (D. Doucett). Визначені функції комбінуються у різних варіантах. Прогнозуючи розвиток університетської освіти у 80-х роках, Б. Марцинковський зазначав, що специфіка університетів та спеціалізованих закладів освіти збережеться, а інтеграції цих закладів не відбудеться. Проте, вже на початку 90-х років помітною стає тенденція до зближення цих типів закладів освіти. У Бельгії з'явився новий тип університету - університет комплексної підготовки, що поєднує наукові дослідження та підготовку фахівців із широкого кола професій. У процесі реформ відбулися зміни у співвідношенні між університетами та спеціалізованими вишами. У Франції, де система вищої освіти традиційно ґрунтувалася на спеціалізованих вишах, у 90-х роках організувався новий єдиний тип навчального закладу – університет. Провідним типом освітньої установи у розвинутих країнах є нині університет чи вуз університетського типу. На думку зарубіжних науковців, саме в університетах – ключовому секторі освітніх систем, пов'язаних із науковими дослідженнями та виробництвом, – формується економічне, політичне, наукове, культурне майбутнє країни. У 90-х роках у зарубіжних країнах почала здійснюватись перебудова вищої освіти. Вона була викликана, перш за все, потребою у вирішенні головної суперечності між високими вимогами, що пред'являються сучасним суспільством до фахівців та недостатнім рівнем їхньої професійної підготовки, необхідністю надання широких можливостей для отримання різносторонньої підготовки людям у будь-якому віці, оновлення змісту вищого освіти у зв'язку зі зростанням обсягу інформації та виникненням безлічі нових професій, а головне – забезпечення демократичних умов розвитку освітньої сфери. Реформи освіти 90-х модифікували організацію підготовки фахівців у розвинутих країнах світу. Насамперед, у ці роки почало реалізовуватися прагнення країн Європейського співтовариства (ЄС), спрямоване на створення єдиного освітнього простору. У зв'язку з цим у європейських державах розробляються національні програми, в яких велика увага приділяється підготовці висококваліфікованих спеціалістів: визначаються стандарти професійного навчання студентів у ЗВО та критерії підготовки, апробуються моделі багаторівневих та варіантних систем безперервної вищої освіти. Метою сучасної університетської освіти за кордоном є забезпечення широкої взаємопов'язаної та взаємозумовленої міждисциплінарної підготовки фахівців. Для цього у зарубіжних університетах створені всі необхідні умови. Структура університетів дозволяє здійснювати гнучку організацію освітнього процесу: варіювати за потреби навчальний матеріал, надавати студентам вибір у вивченні дисциплін, організовувати комплексні наукові дослідження, тобто готувати різнобічно

освічених фахівців за існуючими та за новими спеціальностями. яких зумовлено розвитком науки та потребами практики. Тенденція інтеграції у вищій освіті, що виражається в адміністративному та академічному об'єднанні різних навчальних закладів, виявилася у створенні міждисциплінарних підрозділів (у США – «центри відкриттів» та департаменти, у Бельгії – «навчально-наукові об'єднання»), які надають студентам унікальні можливості у придбанні нових інтегративних знань та проведення міждисциплінарних наукових досліджень. Інтегративні зміни, спрямовані на здійснення міждисциплінарної навчально-наукової підготовки фахівців, зближення традиційної загальнонаукової освіти зі спеціальним та професійним навчанням студентів, їх практичною спрямованістю, є однією з провідних тенденцій університетської освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Реформи вищої освіти в зарубіжних країнах торкнулися всіх основних сфер університетської освіти: її масштаби, функції, формування студентських контингентів, зміст навчальної підготовки фахівців, форми та методи навчання, організацію навчально-виховного процесу, проведення наукових досліджень, підвищення кваліфікації випускників. У ході реформування вищої школи у країнах яскраво проявилася тенденція до створення варіативних багаторівневих систем безперервної вищої освіти. Система освіти являє собою самостійний цикл навчання (кожен із них завершується отриманням відповідного диплома і розглядається як один із ступенів вищої освіти, що дає певне право при влаштуванні на роботу), є гнучкою та ефективною з економічної та педагогічної точки зору. Така система дозволяє регулювати підготовку фахівців, оскільки самі студенти, відповідно до своїх здібностей та цілей, визначають темп, характер, рівень навчання та за необхідності коригують напрям навчання.

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ / AIM AND TASKS

Метою статті є аналіз окремих багаторівневих систем теоретичного та практичного навчання, який спрямований на оперативне задоволення потреб освіти та особистості самих студентів. Зростаюча актуальність перебудови вищої школи та визначення точок зростання з метою досягнення лідерства європейської системи вищої освіти зумовила пошуки шляхів підвищення ефективності освітньої політики. Реалізація мети обумовлює необхідність вирішення комплексу **завдань**: організаційну перебудову системи управління закладами освіти; врахування фактору персоналізації навчання та генерування можливостей для індивідуальних освітніх траєкторій студентів в умовах необхідності підвищення конкурентоспроможності закладів освіти; покращення якості викладання та розробки новітнього дизайну освітніх програм.

3. РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ / RESEARCH FINDINGS

Характерною особливістю зарубіжної вищої освіти є організація «відкритого», «конкурсного» та «виборчого» набору студентів. Відкритий прийом означає пред'явлення мінімальних вимог до абітурієнтів. Основною вимогою до вступників є наявність

документа про успішне завершення повної середньої освіти. Вільний прийом до ЗВО є проявом демократичних тенденцій, що відбуваються в освітній політиці зарубіжних країн: надання рівних прав для всіх громадян при вступі до ЗВО, можливість обирати заклад освіти відповідно до інтересів, потреб, рівня підготовленості абітурієнта. Наслідком відкритого прийому до закладів освіти стало зростання контингенту студентів за останні десять років: у Бельгії Catholic School of Neurosis (м. Намюр, Бельгія) - у 2 рази. Конкурсний прийом проводять у закладах вищої освіти, які формують «елітарні групи студентів». До цих вузів належать приватні, дослідницькі університети. Вони пропонують абітурієнтам систему вступних іспитів, співбесід чи тестування. Деякі університети потребують надання характеристики, виданої школою або рекомендацій окремих осіб. Вибірчий (або селективний) прийом абітурієнтів застосовується в університетських коледжах вільних мистецтв та спеціалізованих факультетах, де існує відбір студентів, які вступають на навчання за програмами підвищеної підготовки у низці спеціалізованих галузей (музика, живопис, література, театр). У 90-ті роки відбулися суттєві зміни у змісті та структурі університетської освіти. Кардинально змінилося співвідношення освітнього, спеціально-предметного та професійного компонентів підготовки фахівця [6; 8].

Почала проявлятися тенденція до встановлення оптимального науково-обґрунтованого балансу між дисциплінами різних циклів, теоретичним та практичним блоками. У системах університетської освіти більше уваги приділяли спеціалізації студентів. Вона почала здійснюватися у багатьох зарубіжних університетах практично з перших курсів. Провідною ідеєю стала думка про те, що університети повинні готувати фахівців високого професійного рівня, які змогли б розпочати виконання своїх поліфункціональних обов'язків одразу після завершення навчання. Спрямованість університетської освіти на розвиток професіоналізму майбутніх фахівців нерозривно пов'язана із загальною диференціацією та індивідуалізацією навчання. Почала зростати роль індивідуально-творчого розвитку кожного студента. Так, в університетах Королівства Бельгії широко проводиться персоналізоване навчання (personal system instruction) за планом Келлера. Відповідно до цього плану, робота студентів виконується в індивідуальному темпі за спеціально підготовленими друкованими матеріалами. Самонавчання супроводжується переглядом відеофільмів, прослуховуванням фонограм, виконанням вправ, завдань. Студенти вибірково відвідують лекції та практичні заняття, консультуються з викладачами щодо проблемних питань. Перехід до наступного навчального розділу допускається за умови, якщо попередній матеріал вивчений та зданий у формі тестових випробувань. Іноді застосовується самооцінка та групова оцінка засвоєння знань, самостійна робота супроводжується щотижневими зустрічами студентів у групі та письмовими звітами. Поступовий перехід до предметної системи навчання зумовив застосування програм для індивідуального навчання, які дали можливість студентам визначати зміст професійного навчання та темпи його здійснення, рівень освіти, що відповідає їх інтересам, потребам та можливостям. Останніми роками відбулися значні зміни у організації процесу підготовки майбутніх фахівців. Впровадження технології модульного навчання дозволило здійснювати засвоєння навчальної інформації

блоками, визначити функції викладача як організатора освітнього процесу та керівника при розв'язанні проблемної ситуації.

Виходячи з цього, така нетрадиційна форма університетської освіти отримала згодом визнання як одного з етапів системи безперервної освіти, пропонуючи як традиційні рівні навчання та дослідження, так і підвищення загального культурного рівня дорослого населення. До тенденцій зарубіжної університетської освіти належить ідея створення міжнародного університету, яка виникла ще на початку ХХ століття. Сучасна концепція «світового університету», реалізована з урахуванням міжнародної інформаційної мережі, отримала втілення у Каліфорнії (1982 р.). Такий освітній консорціум, що забезпечує зв'язок існуючих освітніх інститутів у всіх країнах, виявляє орієнтацію на глобальну перспективу, прихильність до доктрини забезпечення рівноправного доступу до знання та високого рівня освіти. Н. Ладижець справедливо зазначає, що глобальна місія такого університету – залучення людства до ресурсів знання на міжнародній основі, вирівнювання освітніх можливостей та стандартів, розвиток світового інтелектуального потенціалу, забезпечення свободи вибору та взаєморозуміння. Створення всесвітньої телекомунікаційної освітньої мережі передбачає формування «всезагальної» університетської системи, що забезпечує достатній рівень підготовки, індивідуалізацію навчання, посилення міжнаціональних зв'язків, а отже, зацікавленість у соціальній стабільності та благополуччі. З цих позицій університетська освіта може розглядатися як провідний фактор у реалізації інтегративних зусиль націй, що надає спрямований вплив на формування тенденцій світового розвитку. Отже, досвід зарубіжної університетської педагогічної освіти становить сьогодні науково-практичний інтерес, оскільки в системі вищої освіти України також триває активний пошук нових розв'язань проблем індивідуалізації та диференціації підготовки фахівців, форм, методів, засобів та технологій професійно-педагогічного навчання студентів університетів. Вивчення зарубіжного досвіду та його впровадження у практику вітчизняних університетів сприятиме розв'язанню проблеми розробки вітчизняних стандартів вищої освіти, їх відповідності міжнародним стандартам та вимогам до фахівців широкого та інтегративного профілю.

Інтеграційні соціально-економічні, політичні процеси, що відбуваються в Європі, змушують поглянути на шляху реформування інститутів педагогіки дещо по-іншому і досліджувати природу цілей, змісту, технологій освіти педагога значно ширше. Русійною силою високорозвиненого суспільства є глобально конкурентний фахівець, розвиток якого ґрунтується на надважливих принципах збереження освітньої традиції у поєднанні з прогресивними зарубіжними практиками з формування найважливіших основ освітнього поля.

Бельгія, країна-новатор у питаннях модернізації системи професійної освіти на всіх її рівнях розширює горизонт розвитку учнів та пропонує їм великі можливості для здобуття спеціальності та набуття компетенцій, достатніх для початку професійної діяльності [5].

У сучасних умовах глобалізації та інтелектуалізації суспільства при перегляді парадигми освіти слід звернути увагу на важливість професійного досвіду, формування компетентності педагогів, їх прагнення до постійного саморозвитку. Підготовка педагогів включає в себе отримання педагогічних і дидактичних знань, надбання дослідницького і практичного досвіду. Однак, компетентність полягає не лише в отриманні професійної кваліфікації, але і в розвитку особистісно-професійних характеристик педагога, які можуть включати: нестандартне творче мислення, здатність прийняти відповідні рішення, ефективно застосування знань у відповідності з ситуацією, прагнення до самовдосконалення. Так, наприклад, на Всесвітньому саміті з підготовки вчителів (World Summit on Teaching Profession) відзначалося, що педагоги повинні підтримувати не лише вироблення навичок, але, що більш важливо, навчати способам мислення (мислення в критичних ситуаціях, прийняття рішень, творче мислення); навичкам взаємодії (спілкування, співробітництво); застосуванню різних технологій у роботі (зокрема, інформаційних і комунікаційних); особистої та соціальної відповідальності за успіх у сучасному світі» [1]. Мета дослідження є розкриття професійних ролей сучасного вчителя в Європі в цілому та в Бельгії зокрема. Це дослідження було засновано на широкому науковому огляді літератури та аналізі робіт, пов'язаних з професійним ростом викладачів у Бельгії. У дослідженні використовувалися такі джерела, як: публікації у вітчизняних і зарубіжних виданнях, наукові огляди українських і бельгійських вчених, документи і матеріали звітів ЮНЕСКО, юридичні документи Європейського Союзу і Бельгії.

1) професійна підготовка вчителя, його кваліфікація;

2) практична діяльність учителя [2]. У країнах Європейського Союзу в цілому та в Бельгії, зокрема, професійна освіта та підготовка кваліфікованих педагогічних кадрів розглядається як навчання та виховання спеціалістів, що володіють широким потенціалом професійної творчості, організаторськими та комунікативними здібностями, необхідними для ефективною навчальною діяльністю, глибокими знаннями за вибраною спеціальністю та високим рівнем компетентностей. Українська дослідниця Л.П.Пуховська, проаналізувавши підготовку вчителів у країнах Європи, виділяє чотири її компоненти [3]:

– академічна традиційна (учителю відводиться роль «передавання» знань, а головна ціль його підготовки – досягнення високих знань у галузі професійної підготовки);

– технологічна (роль учителя така ж, як і при традиційній складовій, ціль підготовки полягає в професійній компетентності, отриманні фіксованих предметних знань і умінь, педагогічної майстерності);

– індивідуальна (пов'язана з гуманістичним підходом в освіті, який визначає людину, її цінність, свободу, активність центру педагогічного процесу);

– дослідно-орієнтована (формування у вчителя творчого і критичного мислення, досвіду навчально-дослідницької діяльності, пошук власного майстерності). Роль педагогів і школи в сучасному світі трансформується: вчителі інтегрують навчання з

особистими потребами, ефективно використовують ІКТ у навчанні, беруть участь в оцінці, в процесах підготовки та залучення батьків до життя школи і та інше.

Автор вказує на головні тенденції кожного періоду, які були спрямовані на вирішення відповідного блоку завдань. Професійні ролі вчителя, за версією ЮНЕСКО [4]:

- 1) організатор навчання;
- 2) конструктор спільного навчання;
- 3) організатор метакогнітивної рефлексії;
- 4) організатор рефлексії на тему етичних цінностей і світотворення;
- 5) організатор ефективного використання технологій у навчанні;
- 6) організатор комунікації різноманітними способами.

У проведеному аналізі результатів дослідження науковців [4; 5.] відзначається, що реформа системи освіти має значення для досягнення більш якісної ефективної підготовки висококваліфікованих фахівців у галузі освіти. В цьому контексті в доповіді державам-членам Європейського союзу пропонується наступне:

- забезпечити моніторинг якості початкової педагогічної освіти;
- створити підвищення кваліфікації викладачів у галузі інформаційно-комунікаційних технологій [2]. Згідно з підготовкою щорічного звіту «Дослідження в освітній галузі», у Бельгії виникає проблема нестачі кваліфікованих вчителів. Основними причинами є труднощі із залученням найбільш підготовлених випускників школи до професії, умови попереднього виходу на пенсію, неможливість проходження перепідготовки для вчителів-педагогів і низький відсоток висококваліфікованих кадрів серед студентів. У цьому зв'язку уряд Фламандського співтовариства Бельгії затвердив концептуальні рішення та законодавчі акти у сфері освіти, які включають [6]:

- 1) обов'язкові вступні іспити для студентів, що вступають на педагогічні факультети;
- 2) здійснення підготовки вчителів у закладах вищої освіти ;
- 3) поглиблення програм початкової підготовки вчителів, удосконалення контенту з дидактики (теорії навчання), управління освітою, мультикультурним середовищем;
- 4) введення конкретної магістерської програми в галузі освіти;
- 5) пропозиція шляхів кар'єрного зростання для дорослих, які планують стати вчителями.

Компетентні викладачі створюють базу для забезпечення майбутніх професійних кадрів знаннями та практичними навичками з обраної спеціальності. Вони виступають гарантом якості вищої освіти, що є однією з основних умов уніфікації європейського освітнього простору [4;7].

Забезпечення якості в системі вищої освіти реалізується за допомогою :

- 1) внутрішнього моніторингу оцінки якості;
- 2) зовнішньої оцінки конкретної освітньої програми (наприклад, звіти по самооцінці, які виконуються зовнішніми групами за оцінками, які узгоджені з Радою фламандського коледжу університету та Міжвузівською фламандською радою).

3) проведення реформ, які спрямованих на підвищення якості освіти, які ґрунтуються на зовнішньому та внутрішньому моніторингу в системі освіти та забезпечують гарантії розвитку протягом усієї кар'єри. У Фландрії розроблені критерії відповідності професійним вимогам, які включають:

– профіль кар'єри (профіль кар'єри): критерії відповідності професійним вимогам для досвідчених викладачів;

– базові компетенції: що кожен учитель, який починає працювати повинен знати, уміти і робити.

На сучасному етапі діють такі вимоги критеріїв відповідності професійним учителям структуровані таким чином:

1. А) Універсальні критерії (Загальне ставлення):

A1 рішучість (Determination): готовий прийняти заходи і взяти на себе відповідальність;

A2 ставлення до людей (Relational approach): прояв почуття, почуття в спілкуванні з іншими людьми;

A3 критичне мислення: до власного погляду, поглядів і цілей інших при обговоренні; перевірка можливостей і варіантів для певних цілей, перш ніж прийняти певну позицію;

A4 допитливість (Curiosity): пошук ситуацій для розширення та підвищення компетенцій;

A5 здатність до організації (Talent for organization): уміння планувати та здійснювати координацію для ефективного досягнення цілей;

A6 готовність до співробітництва (A feeling of cooperation): спільна робота над загальними завданнями;

A7 відповідальність (Responsibility): участь у шкільному співтоваристві та розвиток учнів;

A8 гнучкість (Flexibility): адаптація до змінних умов в освіті.

Важливість дослідження відповідності критеріям професійного зростання полягає в забезпеченні орієнтирів для розвитку, з метою створення професійних вимог до якісної підготовки педагога, а також для стимулювання власного професійного розвитку. Бельгія, прийнявши загальноєвропейські рекомендації щодо освіти, визначає пріоритетними об'єктами особистісного та методичного розвитку, наприклад, майбутнього вчителя іноземної мови, його поведінку, мотиви, цінності, ідеали, риси особистості, знання, уміння та навички, а також уміння навчатися протягом усього життя. Вчитель повинен також мати певну мовну компетентність, яка спрямована на отримання таких навичок, які б допомогли підготувати учнів до різних ситуацій. У професійну компетентність майбутнього педагога у Бельгії входять різні за метою та змістом компетенції, що включають мотиваційний, емоційно-вольовий, оціночний компоненти, пов'язані з когнітивними компонентами та компонентом поведінки. Якість підготовки вчителя багато в чому залежить від рівня кваліфікації тих, хто його навчає.

4. ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ / CONCLUSIONS AND PROSPECTS FOR FURTHER RESEARCH

В умовах створення єдиного європейського освітнього простору зарубіжний досвід становлення освітніх систем є надзвичайно корисним джерелом інформації для визначення провідних напрямів реформування національної системи професійної освіти. Бельгія, яка є країною-новатором з питань організації системи професійної освіти, володіє міцною теоретичною й перевіреною практичною базою освіти, підґрунтям якої є складний історичний та національний шлях становлення країни, принципи полікультурності, професійно-орієнтованого навчання й систематичний контроль за вирішенням освітніх питань з боку держави, яка вважає освітню політику пріоритетною.

Важливість дослідження стає дедалі важливішим у сучасній дійсності. Проте, реалізація цієї ролі неоднозначна, але може включати обмін результатами досліджень, підготовку спільних публікацій з колегами і студентами або проведення практичних досліджень. Педагоги, які контролюють доступ до професії, перетворюють ці рамки на конкретні цілі (якісні критерії) і визначають способи, якими вони можуть бути досягнуті. (Intermediary): освітні заклади та школи несуть спільну відповідальність за підготовку вчителів, поділяють загальну спрямованість навчального процесу майбутніх вчителів. Враховуючи соціальну відповідальність вчителів-педагогів у процесі навчання студентів та майбутніх вчителів, навчання протягом усього життя здається очевидним та необхідним. Саме безперервність професійного навчання – основа формування спеціаліста нового покоління. Якість підготовки викладачів є інтегральною характеристикою, що показує ефективність професійної підготовки та підвищення кваліфікації вчителів, її відповідність потребам та очікуванням держави, громадськості, студентів та їхніх батьків.

З огляду на перспективні шляхи розвитку системи професійної освіти Бельгії й недостатнє вивчення цієї галузі в Україні, окреслюємо **подальші напрями дослідження**: освіта й підготовка педагогічних працівників в університетах Бельгії; особливості вищої освіти професійного спрямування у межах вищої школи; професійна освіта Бельгії як ключова складова частина неперервної освіти; професіоналізація початкової освіти, демократизація вищої школи.

5. СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ТРАНСЛІТЕРАЦІЯ / REFERENCES (TRANSLATED AND TRANSLITERATED)

1. Education at a Glance: OECD Indicators. OECD Publishing. 2011. DOI: 10.1787/eag-2011-en.
2. Боднар, С.С., 2016. Професійно-особистісні характеристики сучасного вчителя в Канаді. *Сучасні проблеми науки та освіти*, 6. [Електронний ресурс]. Доступно: <<https://science-education.ru/article/view?id=25532>>.

3. Пуховська, Л. П., 2000. Особистісна модель підготовки викладачів на Заході. *Наукові праці. Педагогіка* / ЧДУ імені Петра Могили. Миколаїв: НАУКМА, 7 (1), 20–22.
4. Davies John L. New Universities: Their Origins and Strategic Development. *International Higher Education: an encyclopedia* / edited by Philip G. Altbach. Garland Publishing Inc., New York & London, 1991. 205–231.
5. Focus on the Structure of Higher Education in Europe 2006/2007. National Trends in the Bologna Process. – Eurydice, 2007. 87–99.
6. Johansson, Toril. 2007. Looking out: The Bologna Process in a Global Setting. *IAU Horizons*, 13, (4), 1–4.
7. Altbach, P. G., Reisberg, L., & Rumbley, L. E., 2009. Trends in Global Higher Education: Tracking an Academic Revolution a Report Prepared for the UNESCO World Conference on Higher Education.
8. Belfield, C. R., & Levin, H. M., 2002. Education privatization: causes, consequences and planning implications, Paris: UNESCO. Available at: <<http://www.unesco.org/iiep>>.

DEVELOPMENT STRATEGIES OF THE HIGHER PROFESSIONAL SCHOOL OF THE KINGDOM OF BELGIUM IN THE CONTEXT OF RESEARCHING THE PROBLEMS OF MODERNIZATION OF EDUCATION

Oksana Horbatiuk,

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor,
Associate Professor of the Department of Pedagogy and Management of Educational Institutions,
Kamianets-Podilskyi Ivan Ohienko National University
Kamianets-Podilskyi, Ukraine
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-1506-2664>
oksana-kp@ukr.net

Yaroslav Hordiichuk,

postgraduate student of the first year of study,
Department of Pedagogy and Education Management,
Kamianets-Podilskyi Ivan Ohienko National University
Kamianets-Podilskyi Kamianets-Podilskyi, Ukraine
ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0008-2241-2897>
opndf24.hordiichuk@kpnu.edu.ua

Abstract. The article substantiates the role and place of universities in the Kingdom of Belgium within the overall higher education system, the types of universities, the content, structure, and functions of university education. It analyzes the causal relationships in the development of educational processes and demonstrates the differences between

educational phenomena that are universal, specific, or singular in nature, as well as the features of the multi-level system of professional training. The identified prospects include the organization of the educational process and postgraduate professional development of teachers, as well as the key trends in the development of the Belgian education system.

The focus is placed on the fact that, in the context of educational reform, the content of education is undergoing a fundamental transformation – from knowledge-based priorities to a competency-based approach. The methods of its implementation must also change accordingly. In particular, studying the experience of Belgian universities helps identify effective approaches to modernizing the learning process, implementing innovative teaching methods, and developing key competencies among students.

Professional training of specialists has been and remains an important task for society and the state throughout different historical periods. In an era of globalization, integration, and increasing interdependence among countries, the development and improvement of national higher education depend directly on the timely adoption of the best pedagogical practices and progressive educational achievements of other countries.

Keywords: development of educational processes; reform of the educational sector; higher education system of the Kingdom of Belgium.

REFERENCES (TRANSLATED AND TRANSLITERATED)

1. Education at a Glance: OECD Indicators. OECD Publishing. 2011. DOI: 10.1787/eag-2011-en.
2. Bodnar, S.S., 2016. Profesiino-osobystisni kharakterystyky suchasnoho vchytelia v Kanadi [Professional and special characteristics of a daily teacher in Canada]. *Suchasni problemy nauky ta osvity*, 6. Dostupno: <<https://science-education.ru/article/view?id=25532>>.
3. Пуховська, Л. П., 2000. Особистісна модель підготовки викладачів на Заході. *Наукові праці. Педагогіка / ЧДУ імені Петра Могили*. Миколаїв: НаУКМА, 7 (1), 20–22.
4. Davies John L. New Universities: Their Origins and Strategic Development. *International Higher Education: an encyclopedia* / edited by Philip G. Altbach. Garland Publishing Inc., New York & London, 1991. 205–231.
5. Focus on the Structure of Higher Education in Europe 2006/2007. National Trends in the Bologna Process. – Eurydice, 2007. 87–99.
6. Johansson, Toril. 2007. Looking out: The Bologna Process in a Global Setting. *IAU Horizons*, 13, (4), 1–4.
7. Altbach, P. G., Reisberg, L., & Rumbley, L. E., 2009. Trends in Global Higher Education: Tracking an Academic Revolution a Report Prepared for the UNESCO World Conference on Higher Education.
8. Belfield, C. R., & Levin, H. M., 2002. Education privatization: causes, consequences and planning implications, Paris: UNESCO. Available at: <<http://www.unesco.org/iiep>>.